

Novine u jurisprudenciji Suda Bosne i Hercegovine

Pripremila: Emira Hodžić, Sud Bosne i Hercegovine

Uvod

Iz prakse Suda Bosne i Hercegovine izdvojene su dvije odluke iz krivične oblasti i dvije odluke iz upravne oblasti. Značajno je napomenuti da je Sud Bosne i Hercegovine u drugoj polovini 2015. godine obilježio 10 godina Odjela I za ratne zločine. Sud je u predmetima Odjela I izrekao 154 prvostepene presude, i to za 240 osoba. Drugostepenih presuda izrečeno je 137 za 215 osoba, a trećestepenih 8.

Od presuda Odjela I koje su donesene u drugoj polovini 2015. godine izdvojena je presuda broj S1 1 K 017213 14 Kri, kojom je Sud prvi put u okviru krivičnog postupka dosudio obeštećenje žrtvi seksualnog nasilja počinjenog u oružanom sukobu. U predmetu broj S1 1 K 003541 15 Kžk Sud je razmatrao da li postoji povreda člana 13 EKLJP-a, odnosno povreda prava na djelotvoran pravni lijek.

Dvije presude iz upravnog spora značajne su iz razloga što je Sud ispitujući odluke Konkurencijskog vijeća BiH razmatrao i pravilnost stavova koji su zauzeti pozivanjem na regulativu EU. Predmeti koji su izdvojeni iz upravne oblasti su: S1 3 U 01377 13 U i S1 3 U014981 14 U.

Presude Odjela I Suda BiH mogu se pronaći na internet stranici Suda Bosne i Hercegovine (www.sudbih.gov.ba), dok se odluke Vijeća za upravne sporove mogu pronaći na internet stranici Konkurencijskog vijeća BiH.

Predmet broj S1 1 K 017213 14 Kri – obeštećenje žrtve ratnog zločina

Od uspostavljanja Odjela I za ratne zločine sudeća vijeća su se suočavala s pitanjem odlučivanja o imovinskopravnom zahtjevu koji su postavljali oštećeni. Zbog činjenice da bi ispitivanje svih okolnosti potrebnih za odlučivanje o imovinskopravnom zahtjevu, kao i brojnost oštećenih u predmetima dodatno odugovlačili krivične postupke, ili podaci krivičnog postupka nisu pružali pouzdan osnov ni za potpuno ni za djelimično presuđenje, vijeća su upućivala oštećene da, u skladu s članom 198 stav 2 ZKP-a BiH, svoja prava ostvaruju u okviru parničnog postupka.

U pomenutom predmetu Sud je optuženog oglasio krivim da je radnjama koje su opisane u izreci prvostepene presude počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142 stav 1 KZ-a SFRJ, te mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od osam godina.

Pored navedenog, Sud je usvojio imovinskopravni zahtjev oštećene, pa je optuženi obavezan da oštećenju na ime naknade nematerijalne štete isplati ukupan iznos od 30.000,00 KM, i to na ime duševnog bola zbog povrede slobode i prava ličnosti iznos od 16.000,00 KM i duševnog bola zbog umanjenja životne aktivnosti iznos od 14.000,00 KM.

U obrazloženju prvostepene presude istaknuto je da se obeštećenjem žrtve uspostavlja princip društvene pravde. Ovo je veoma značajan korak u praksi Suda Bosne i Hercegovine kada je u pitanju procesuiranje predmeta ratnih zločina, jer je princip obeštećenja žrtve jednako važan kao i princip kažnjavanja kao vid društvene reakcije na kriminalnu aktivnost.

Potrebno je istaknuti da je reparacija žrtve, pored krivične presude, jedan od mehanizama tranzicijske pravde koji predstavlja novu metodu u teoriji i praksi zaštite ljudskih prava. Unutar koncepta tranzicijske pravde procesuiranje i pravosnažna osuda počinilaca odgovornih za kršenja ljudskih prava i ratne zločine je jedan od najvažnijih vidova suočavanja jednog društva s prošlošću. Međutim, problematika tranzicijske pravde ne prestaje s krivičnom osudom. Naime, države imaju obavezu da osiguraju programe reparacija žrtvama zbog kršenja njihovih prava. Jedan od osnovnih oblika reparacije jeste upravo obeštećenje koje se provodi putem administrativnih i sudskih odluka. Obeštećenje je jedan od vidova zadovoljenja žrtve zbog kršenja ljudskih prava nastalih prilikom počinjenja ratnih zločina.

Nakon ovog predmeta, Sud je i u predmetu S1 K 012024 14 Kri također odlučio o imovinskopravnom zahtjevu oštećene. Presuda nije pravosnažna.

Predmet broj S1 1 K 003541 15 Kžk – član 13 EKLJP-a

Činjenice i žalbeni navodi:

Prvostepenom presudom Suda BiH optuženi je oglašen krivim da je počinio krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 142 KZ-a BiH za pojedine radnje navedene u optužnici, dok je za ostale radnje oslobođen optužbe. Uvažavajući žalbu Tužilaštva BiH, Apelaciono vijeće je djelimično ukinulo prvostepenu presudu u odnosu na pojedine tačke oslobađajućeg dijela prvostepene presude. Nakon što je provelo postupak, Vijeće apelacionog odjeljenja je izreklo presudu kojom je optuženog oglasilo krivim za jednu radnju za koju je prvostepenom presudom oslobođen optužbe, te mu je uz primjenu odredaba o sticaju izreklo jedinstvenu kaznu zatvora. U pouci o pravnom lijeku je navedeno da protiv presude nije dozvoljena žalba.

Pozivanjem na odredbe člana 317a stav 1 tačka b) Zakona o krivičnom postupku BiH i člana 13 EKLJP-a branilac optuženog je podnio žalbu na drugostepenu presudu.

Branilac je istakao da je uskraćivanjem prava na žalbu prekršen član 13 EKLJP-a koji propisuje pravo na djelotvoran pravni lijek.

U odnosu na član 317a ZKP-a BiH branilac je istakao da se radi o imperativnoj normi, te da se u slučaju sumnje oko značenja ili sadržaja norme ista ima tumačiti *in dubio pro reo*.

Odluka

Apelaciono vijeće je odbacilo žalbu branioca kao nedopuštenu.

Član 317a stav 1 ZKP-a propisuje da je protiv presude Vijeća apelacionog odjeljenja dozvoljena žalba u slučaju da je Vijeće apelacionog odjeljenja preinačilo prvostepenu presudu kojom je optuženi oslobođen od optužbe i izreklo presudu kojom se oglašava krivim ili ako je povodom žalbe na oslobađajuću presudu na pretresu donijelo presudu kojom se optuženi oglašava krivim.

Apelaciono vijeće je zaključilo da se u konkretnom slučaju nije mogla primijeniti pomenuta odredba jer je u prvostepenom postupku optuženi oglašen krivim za krivično djelo Zločini protiv čovječnosti, osim za dvije radnje istog djela o kojima je Apelaciono vijeće odlučivalo nakon djelimičnog ukidanja prvostepene presude. Dakle, Apelaciono vijeće je posmatralo presudu u cjelini, smatrajući da je to i smisao člana 317a stav 1 tačka b) ZKP-a BiH, pa se stoga prvostepena presuda nije mogla posmatrati kao oslobađajuća u situaciji kada je optuženi istom presudom oglašen krivim, a oslobođen samo za

pojedine radnje istog djela.

Slijedom navedenog nije utvrđena ni povreda prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13 EKLJP-a. Prilikom donošenja odluke Vijeće se pozvalo na praksu Ustavnog suda BiH u predmetu AP 2281/05.

Predmet S1 3 U 01377 13 U – upravna stvar preispitivanje odluke Konkurencijskog vijeća BiH

Činjenice i tužbeni navodi

Rješenjem Konkurencijskog vijeća BiH ocijenjena je dopuštenom koncentracija na tržištu upravljanja ambalažnim otpadom u BiH, nastala osnivanjem privrednog subjekta EKOPAK - Društvo za postupanje s ambalažnim otpadom d.o.o. Sarajevo. Tačkom 2 rješenja utvrđeno je da privredni subjekti nisu podnijeli prijavu koncentracije u zakonom predviđenom roku, da su proveli koncentraciju bez rješenja Konkurencijskog vijeća, pa je privrednim subjektima Coca Cola HBC BiH d.o.o. Sarajevo, BIMAL dioničko društvo za proizvodnju ulja, BD i akcionarskom društvu Banjalučka Pivara izrečena novčana kazna u tačno utvrđenim iznosima. Postupajući po zahtjevu za preispitivanje odluke, Konkurencijsko vijeće je novim rješenjem u odnosu na privredni subjekt BIMAL umanjilo iznos novčane kazne.

Protiv oba rješenja tužitelji su pokrenuli upravni spor navodeći da se u konkretnom slučaju ne radi o koncentraciji na tržištu, da su navedeni privredni subjekti osnovali društvo EKOPAK isključivo radi efikasnijeg ispunjavanja svojih obaveza prikupljanja i uništavanja otpada, a što je obaveza iz Zakona o upravljanju otpadom i Pravilnikom o upravljanju otpadom, te da se radi o neprofitnom društvu. Tužitelji su naveli da navedeno društvo ni na koji način ne mijenja tržišnu poziciju tužitelja kao osnivača niti stvara vlastitu tržišnu poziciju.

Tužitelji smatraju da se Konkurencijsko vijeće pogrešno poziva na praksu EU i praksu Evropske komisije.

U pogledu izricanja novčane kazne tužitelji su istakli da se, prema praksi EU u slučajevima kada koncentracija ne remeti tržište i kada se njome postiže opštedruštvena korist, kazne uopšte ne izriču.

Odluka

Sud je donio presudu kojom se tužbe odbijaju. Sud je prije svega cijenio činjenicu da su tužitelji podnijeli zajedničku prijavu koncentracije kojom su zajedničkim ulaganjem na dugoročnoj osnovi osnovali privredni subjekt EKOPAK društvo za postupanje s ambalažnim otpadom d.o.o. Sarajevo, a o toj prijavi je odlučivalo Konkurencijsko vijeće BiH. Sud je ocijenio pravilnim zaključke tuženog, odnosno Konkurencijskog vijeća, u pogledu postojanja koncentracije i njene dopuštenosti, imajući prije svega u vidu odredbe Zakona o konkurenciji koje regulišu ovo pitanje, Odluku o utvrđivanju relevantnog tržišta i Odluku o načinu podnošenja prijave i kriterija za ocjenu koncentracije privrednih subjekata. Vijeće je pravilnim ocijenilo i zaključak Konkurencijskog vijeća o nepodnošenju prijave u zakonom predviđenom roku.

Konkurencijsko vijeće se prilikom donošenja odluke, po mišljenju Suda, pravilno pozvalo na odluke Evropske komisije kao i na kriterije i standarde iz Obavještenja Evropske komisije o pojmu zajedničkog pothvata sa značenjem koncentracije prema uredbi Vijeća (EZ) broj 4064/89 o dozvoli koncentracije privrednih subjekata, Obavještenja o tumačenju uredbe Vijeća (EZ) broj 139/2004 o kontroli koncentracija, Obavještenja Evropske komisije o izračunu ukupnog prihoda u skladu s Uredbom Vijeća (EEZ) broj 4046/89 o kontroli koncentracije privrednih subjekata, kao i na presudu Suda EU

u predmetu T 282/02, paragraf 62 (2006) ECRII-319.

U odnosu na izrečene kazne Sud je utvrdio da su iste realne i pravilno izrečene. Sud je istakao da su tužbeni navodi u pogledu prakse EU koja se odnosi na izricanje kazne neprimjenjivi na konkretan slučaj jer se isti odnose isključivo na zabranjene sporazume i zloupotrebu dominantne pozicije i koje shodno tome nisu primjenjive na druge povrede zakona o konkurenciji.

Predmet S1 3 U 014981 14 U – upravna stvar preispitivanje odluke Konkurencijskog vijeća BiH

Činjenični opis i tužbeni navodi

Rješenjem Konkurencijskog vijeća utvrđeno je da je privredni subjekt IKO Balkan S.R.L. G-RAL David Praporgescu, br. 1-5, Bukurešt, Republika Rumunija, zloupotrijebio dominantan položaj na tržištu distribucije sportskih kanala s fudbalskim sadržajima visokog kvaliteta, koji uključuju i prenos *LIVE* paketa engleske Premijer Lige u Bosni i Hercegovini, tako što je ugovorima o distribuciji TV kanala Sport Klub, zaključenih s kablovskim operaterima u Bosni i Hercegovini, nametnuo uslove o minimalnom broju pretplatnika. To je, prema mišljenju Konkurencijskog vijeća, predstavljalo direktno ili indirektno nametanje drugih trgovačkih uslova kojima se ograničava konkurencija. Istim je rješenjem Konkurencijsko vijeće utvrdilo da je pomenuti privredni subjekt primijenio različite uslove u ugovorima za distribuciju sportskog kanala Sport Klub s CATV/IPTV/DTH operaterima u Bosni i Hercegovini, čime su kablovski operateri u BiH dovedeni u nepovoljan i neravnotežan konkurentski položaj. Konkurencijsko vijeće je izreklo mjere kojim bi se otklonile štetne posljedice zloupotrebe dominantnog položaja.

U ovom slučaju Konkurencijsko vijeće je provelo postupak prije donošenja odluke imajući u vidu da je podnesen zahtjev za utvrđivanje postojanja zabranjenog sporazuma protiv više privrednih subjekata. Međutim, Konkurencijsko vijeće je samo u odnosu na gorepomenuti privredni subjekt utvrdilo povredu.

Protiv rješenja Konkurencijskog vijeća privredni subjekt IKO Balkan pokrenuo je upravni spor.

Odluka

Nakon što je ispitalo zakonitost osporenog rješenja Vijeće Suda BiH je odbilo tužbu kao neosnovanu. Vijeće Suda BiH za upravne sporove je ocijenilo da se pobijano rješenje temelji na pravilno utvrđenom činjeničnom stanju i na pravilnoj primjeni zakona. Po mišljenju Suda, Konkurencijsko vijeće je pravilno utvrdilo relevantno tržište u konkretnom slučaju, i to u skladu sa zakonskim i podzakonskim aktima koji se odnose na pojam relevantnog tržišta. Sud je ocijenio pravilnim i zaključke Konkurencijskog vijeća u pogledu zloupotrebe dominantnog položaja tužitelja. U obrazloženju presude, Vijeće Suda BiH je konstatovalo da je Konkurencijsko vijeće BiH, pored domaćih pravnih propisa, a u svrhu ocjene predmetnog pitanja, u odsutnosti domaće pravne prakse iz ove oblasti pravilno konsultovalo praksu zemalja članica EU, i to slučaj engleskog organa za zaštitu konkurencije (*Office of Fair Trading*) i njihovu odluku broj CA98/20/2002 od 17.12.2002. godine, koja se bazira na istom činjeničnom stanju i u kojem je relevantno tržište utvrđeno na način da se odnosi na sadržaje koji obuhvataju i prenos Premijer Lige (FAPL) uživo. Također je konsultovalo i odluke Evropskog suda pravde u predmetima *Beguelin* (Odluka 22/71) i *Vihos* (Odluka 73/95).

Pri donošenju navedene odluke Vijeće za upravne sporove je, pored prakse Evropskog suda pravde, posebno ocijenilo i Odluke Evropske komisije i Smjernice EU o restriktivnim odredbama u vertikalnim sporazumima (*Službeni list C 291, 13/10/2000*), kao i praksu zemalja članica EU.